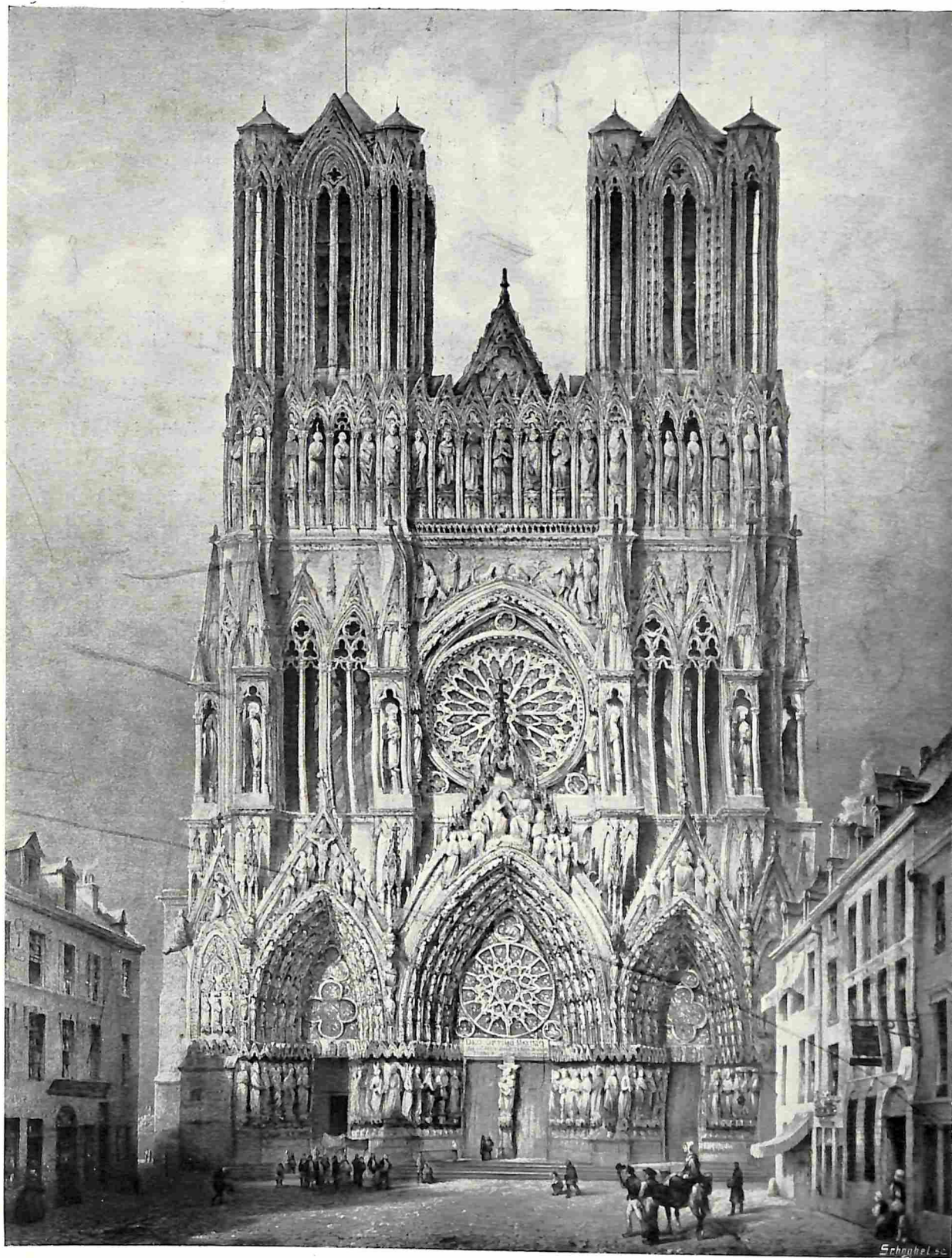

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 11

ZATERDAG 15 MAART 1930

DE KATHEDRAAL TE REIMS

Naar de lithografie van Gustave Simonau in het Rijks Prentenkabinet

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

JASPER VELLACOT, FILANTROOP, DOOR WILLIAM J. LOCKE (4)	BLZ. 122
KASTEELN IN POLEN (GEÏLL.), DOOR DR. FELIX RUTTEN	BLZ. 124—125
DE STEENEN VAN DE KATHEDRAAL (GEÏLL.), DOOR MATTY VIGELIUS	BLZ. 121, 125—128
APHORISMEN	BLZ. 128
IN HET MIDDELEEUWSCHE TASCHKENT (GEÏLL.), DOOR CARMEN HERTZ	BLZ. 128—129
KIJKJES IN HET VIJFDE WERELDDEEL (GEÏLL.), DOOR A. W. FRANCKEN	BLZ. 129—131
DE TWAALF APOSTELN VAN HÖFEL (GEÏLL.), DOOR DR. M. HERBERG	BLZ. 131
TORQUATO TASSO. UIT HET POOLSCHE, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKY (6)	BLZ. 132
DE DOOLHOF DER DWAASHEID, DOOR RALPH SPRINGER (29)	BLZ. 132
LENTE IN KROATIË (ILL.)	BLZ. 132

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

Jasper Vellacot, filantroop

4) DOOR WILLIAM J. LOCKE

LADY Alicia schonk hem de rust, die hij van den eersten dag af verwacht had bij haar te vinden. Met de intuïtie der vrouw wist zij steeds het juiste woord te zeggen. Hij schonk haar zijn volle vertrouwen, vertelde haar zijn philanthropische plannen, besprak zijn kansen bij de tusschentijdsche verkiezing. Zij voelde voor zijn positie als conservatief demokraat. Het paste geheel bij haar eigen aard. Hij zag, tot zijn geluk, de zwakke plekken in haar redeneering niet. En dus schonken haar belangstelling en instemming hem slechts vreugde.

„U ziet er heel anders uit, dan toen ik u in Londen ontmoette”, zei zij op een dag.

Die verandering was niet alleen toe te schrijven aan het grijze flanelle costume, de bruine schoenen en het Alpenhoedje, die hem beter kleedden dan het slecht gedragen rokcostuum.

„U ziet er gelukkiger en vroolijker uit”, vervolgde ze.

„'n Vacantie is voor iedereen goed”, zei hij.

„Over 't algemeen heb ik een hekel aan dit plaatsje, maar nu ga ik er van houden, omdat het u zoo veel goed heeft gedaan”.

„Dat is lief van u”, zei hij glimlachend. „Voor mij was het een klein paradijs”.

„Verboden vruchten inclusief?”

„Ik vrees, dat ik van niets anders geleefd heb — sinds ik hier kwam”.

„Wie verbiedt ze u dan?” vroeg zij, onbewust van de kleine pauze aan het slot.

„Wie anders kan iemand wat verbieden dan de persoon zelf?” antwoordde hij. „Wie anders dan ikzelf kan mij verbieden dien kellner te vermoorden, die ons, zooals ik zie, melk bij onze thee brengt, terwijl ik citroenen besteld heb?”

Hij redde zich haastig van den rand der gevaarlijke diepten.

„Ik laat mij niet tot metaphysica verlokken”, zei Lady Alicia, terwijl zij in den trempot keek. „Kunt u op het oog het verschil zien tusschen Chineesche en Indische thee?”

Hij keek mee in den trempot. Hun gezichten waren dicht bij elkaar. Hij vond het een heerlijk oogenblik.

„Want als 't Chineesche thee is, nemen wij citroenen en als 't Indische is, melk”, voegde zij er aan toe.

„Ik ben bang, dat 't een mengsel is”, zei hij. En toen lachten ze beiden.

Zij hielden de melk. De kellner ging weg. Lady Alicia schonk thee. Haar blanke vingers zweefden vragend boven zijn kop, voor zij het klontje er in lieten vallen. Vingers en thee en suiker waren allemaal verboden vruchten; maar hij dorst het haar niet zeggen. Om een ander onderwerp van gesprek te vinden, nam hij een dun boekje met perkamenten rug, dat zij had meegebracht, van de tafel en sloeg het open.

„Ik heb daar gisteren een enthousiaste kritiek over gelezen in de „Times””, zei hij.

„Inderdaad!” riep zij haastig uit. „Die moet u mij laten lezen. Het zal Bunny plezier doen — dat wil zeggen Bonamy Tredgold. Hij is een lieve jongen. Een van mijn beste vrienden. Iedereen noemt hem Bunny. Hij is zoo geboren. Ik heb het vaste idee dat hij een groot dichter zal worden — een heel groot dichter. Maar de „Times” heeft zes maanden noodig gehad alvorens het boekje te bespreken en dat vind ik niet behoorlijk”.

Lady Alicia dronk haar thee, als wilde ze daarmee haar verontwaardiging doen bekoelen. Jasper's oog viel op een gedicht op de openliggende bladzijde. Hij las het uit. Een vage gedachte, die het bij hem opriep, deed het hem nogmaals lezen. Toen begreep hij het geheel en het leek hem toe, dat een stem van ver weg hem bereikt had. Hij hoorde er het ruischen van schelpen en het zuchten der zee in. Hij keek op en zag dat Lady Alicia hem vragend aankeek.

„De man, die dat geschreven heeft, is reeds een groot dichter”, zei hij en was zelf verbaasd om de ontroering, die uit zijn stem sprak.

„O, ik ben blij, dat u dat zegt — blijder dan gij u kunt voorstellen”, riep zij uit en een blos kwam op haar wangen.

„Dit gedicht is prachtig. Het is een van mijn lievelingsverzen. Ik houd van zijn werk, omdat het zoo door en door gezond is, het werk van een gezonden geest. Er is niets ziekelijks of dekadents aan Bunny”.

„Hoe oud is hij?” vroeg Jasper.

„Ik ben bang, dat hij nog erg jong is”, zei Lady Alicia, terwijl zij hem nog een kop thee inschonk.

„Bang!” herhaalde hij. „We moesten er juist blij om zijn! Stel u voor wat dat zeggen wil! Jong te zijn en dichter; alle pracht der wereld in je ziel om te dragen en twintig jaar oud te zijn! Wat kan de mensch meer van God verlangen?”

„Bunny is heel arm”, zei Lady Alicia.

„Ik zou tien jaar van mijn leven willen geven voor één uur van het zijne”, zei Jasper. „Ik schaam mij het te bekennen, maar ik heb heel weinig gedichten gelezen. Het lag niet op mijn weg. Doch ik heb geweldigen eerbied voor een groot dichter. Hij verklaart de half-verborgen dingen, waarvan een gewoon mensch weet, dat zij een integreerend deel van hemzelf vormen en die hij toch niet onder woorden kan brengen. Hij schijnt in contact te staan met den hemel en den bewaker der geestelijke dingen. Voor zoo een man maakt het niet veel verschil of hij arm of rijk is. Hij bezit de geheele aarde — de eerbewijzen der mannen, de liefde der vrouwen. Dit zijn dingen, die niet voor geld te koop zijn.”

Er volgde een oogenblik van stilte, waarin hij vage droomen droomde. Toen zei Lady Alicia lachend:

„Als u mij in Londen komt opzoeken, Mr. Vellacot, zal ik u met Bonamy Tredgold in kennis brengen. Het kan niet anders, of hij moet in uw smaak vallen. Hij is een man — op en d'op. En bovendien zijn gij en hij nog aan elkaar verwant. Hij is ook een neef van mij, maar van vaders kant. Onze grootvaders waren broers”.

Jasper's gedachten vielen uit den hemel op aarde. Dit was de eerste keer, dat zij weer gezinspeeld had op hun familie-relatie. Hij was zoo dwaas geweest te gelooven, dat zij het

vergeten had of zijn ontkenning had aanvaard. Hij zag nu in, dat zij die verwantschap op haar kalme, vriendelijke manier als vaststaand beschouwde. Zijn gezicht versomberde. Tot zijn geluk kwam Lady Luxmoore haar zoeken. Hij liep door den tuin, waar hij Judge Blenkinson, den Amerikaanschen millionair, ontmoette, die hem in een gesprek wikkelde over aandeelen en effecten en hem bezighield met verhalen over het Chicago'sche zakenleven.

* * *

Als tegenbeleefdheid voor de gastvrijheid, die hij genoten had, had Jasper een aantal menschen te dineeren gevraagd in het restaurant van de Cercle. Natuurlijk zat Lady Alicia naast hem. Hij trachtte den goeden gastheer te spelen en wist dat dit hem niet gelukte. Zijn oude schuwheid kwam terug. De menschen om hem heen leken hem de schitterende wezens uit een andere wereld toe, waarover hij eens tot Lady Alicia had gesproken. Zijzelf met haar fijn gezicht en gedistingeerde manieren leek heel ver van hem af te staan. Hij was angstig en bevreesd, dat zij uit de grap op hun bloedverwantschap zou zinspelen. De maaltijd leek hem eindeloos.

Eindelijk was 't afgelopen. De meeste menschen gingen onwillekeurig naar het baccarat-spel. Hij had zich vast voorgenomen niet meer met haar alleen te zijn. Maar de goden hadden 't anders beschikt en eer hij wist hoe 't kwam, stond hij weer naast haar en volgden zij de anderen. Nu hield zij hem echter tegen.

„Niet in die heete, gouddorstige zalen”, zei ze. „Op een avond als deze kan men slechts in de open lucht ademen. Ik voel, dat ik dat nodig heb. Vindt u 't erg?”

„Waar zullen wij heengaan?”

„O, in den tuin, waar de meeste frissche lucht is”.

Zij gingen op een rustieke bank zitten in het gedempte licht der elektrische lampen. Zij sprak niet meer over hun bloedverwantschap, maar was vriendelijk en rustgevend. Zij bracht hem aan het praten over zijn vroeger leven, zijn zwerftochten, zijn strijd om het bestaan. In jaren had hij daar niet meer over gesproken. Nooit tegen een vrouw. Dingen, die langen tijd zijn hart gepijnigd hadden, vervaagden en verdwenen.

Een uur vloog op die manier om. Zij stond op om weg te gaan. Hij liep met haar mee tot den ingang van het Hôtel de l'Europe.

„Ik dank u, dat gij mij dit alles verteld hebt”, zei ze bij het afscheid nemen. „Nu weet ik, dat wij vrienden zijn”.

In zijn slaapkamer keek hij langen tijd naar zijn spiegelbeeld. Het scheen in een nevel te verdwijnen en uit dien nevel doemde het gelaat van een doode op; en het doode gezicht verdween en het levende gezicht van dienzelfden man, zooals hij het jaren later gezien had, verscheen in de omlijsting van het raamkozijn van een spoorcoupé.

Huiverend wendde hij zich af en streek met de hand over zijn oogen als iemand, die uit een droom ontwaakt. Toen ging hij voor het raam zitten en keek uit over de witte hotels naar de vage bergen en den glinsterenden hemel. En hij wist, dat hij de last der liefde moest voegen bij de lasten die hij reeds torste. Moedig keek hij de toekomst in 't gelaat Hij was een sterk mensch.

VIERDE HOOFDSTUK.

Den volgenden dag verliet hij Aix-les-Bains met den ochtend-trein, na Lady Alicia een briefje te hebben geschreven, waarin hij zijn plotseling vertrek betreurde. Dringende zaken riepen hem naar Londen. Hij dankte haar voor de aangename uren in haar gezelschap doorgebracht. Een beleefdheidsfrase; meer niet. Den volgenden avond stond hij voor den verbaasden Cadby, wien hij geen uitlegging gaf van zijn onverwachte terugkomst. Hij had genoeg van het stadje, zei hij; verlangde weer naar zijn werk. Ja, de rheumatiek was genezen. Terloops vermeldde hij zijn ontmoeting met Lady Alicia en sprak terzelftertijd over Rechter Blenkinson van Chicago. De naam der dame zei Cadby genoeg en hij glimlachte ironisch om de doorzichtige diplomatie van zijn patroon.

Jasper nam overhaast de draden van zijn bemoeiingen weer op, zond Cadby tegen diens wil met vacantie en werkte van den ochtend tot den avond. Hij was met een aantal belangrijke dingen bezig. De verkiezing in North Ham naderde steeds meer. Dit bracht heel wat conferenties mee, redevoeringen houden, huisbezoek doen en eindeloze correspondentie. Toen Cadby terugkwam, zat Jasper onder het werk bedolven, maar hij was opgewekt.

Intusschen bleef Lady Alicia in Aix tot haar tante de huur beëindigd had, bracht toen, als een goede dochter, eenigen tijd bij haar ouders door, ging daarna naar haar landgoed in Hertfordshire waar zij met Lady Luxmoore woonde en zoo werd het half November voor zij in Londen terug kwam.

Daar woonde zij in een mooi huis in Onslow Square, dat zij geërfd had van haar moeder's broeder Simon Vellacot, een rijken vrijgezel. Sinds zes jaren leefde zij op die manier, met haar tante als chaperonne. Zij was nu drie-en-dertig. Haar vriendinnen begrepen er niets van, dat zij nog niet getrouwd was. Zoo een lieve vrouw, zeiden ze allemaal. Zoo sympathiek. Zoo mooi. Zoo rijk. En zoo gezien bij de mannen. Menschen die zich door anderen lieten smeecken om te komen, kwamen desnoods ongevraagd bij haar theedrinken. Zij had maar te kiezen uit de beste partijen; maar zij was nog nooit verliefd geweest. Zij glimlachte tegen allen even vriendelijk. Als haar vriendinnen haar vroegen of zij geen aanzoeken had gehad, antwoordde zij: „Natuurlijk wel!” maar bleef overigens ondoorgrondelijk. Zoo werd er druk over haar gepraat. Als ze nog lang in haar celibaat volhardde, zou zij te oud zijn voor het huwelijk. Eén voordeel had haar optreden: zij had zich daardoor een groote mate van vrijheid in haar omgang met mannen verzekerd, zij was de Diana van South Kensington.

„Alicia”, zei Lady Luxmoore, „die man wordt vast en zeker verliefd op je”.

„Welke man, tante?” vroeg Lady Alicia, omkijkend met een penhouder in de hand. Zij was bezig haar kennissen haar terugkomst in Londen te melden.

„Jasper Vellacot, natuurlijk. Vroeg je me niet zoeven of ik dacht dat hij in de stad zou zijn?”

„Dat was twintig minuten geleden”, lachte Lady Alicia. „U bent ingedut. Ik dacht niet meer aan hem”.

„Hoe dan ook, hij zal verliefd op je worden. Hoor wat ik zeg”.

„Volgens u, tante Phebe, worden alle mannen op mij verliefd. Als men u hoort, zou men denken, dat er geen vrouw is waarop zooveel mannen verliefd zijn als ik. Daar is Bunny en Charteris en Mainwaring en nu Jasper Vellacot”.

„We zullen zien”, zei de andere dame kalm, maar profetisch.

„Integendeel vind ik, dat hij me heel leelijk behandeld heeft. Zonder een woord van afscheid, is hij uit Aix weggegaan en sinds dien tijd heb ik twee ijskoude briefjes van hem gehad — één toen ik hem aanbood huisbezoek voor hem te doen, waarin hij zei, dat dat al was afgelopen en het tweede om mij te bedanken voor mijn felicitatie bij zijn verkiezing. Ik vind me erg goedge, dat ik hem nu weer schrijf?”

„O ja”, vervolgde zij, op een gemompeld antwoord uit het stoeltje bij den haard, „hij vindt mij wel aardig, maar in zijn idee sta ik ergens heel in de verte, achter zijn hospitalen en arbeiderswoningen en zoo, die hem geheel in beslag nemen. Bovendien, waarom moeten vrouwen en mannen altijd verliefd op elkaar worden? Kunnen wij niet als vrienden tegenover elkaar staan? Hij is juist een van die aardige mannen, die een goede vriend zou zijn voor een vrouw. Hij doet mij denken aan een bedeesd, oud kind”.

„Als je denkt, dat Jasper Vellacot niet meer is dan een bedeesd, oud kind, heb je 't heel erg mis, Alicia”, zei Lady Luxmoore.

„In den grond is hij dat”, antwoordde Lady Alicia, met groote zelfverzekerdheid. „Ik weet wel, dat hij een knap zakenman is; maar dat wil nog niets zeggen. Zijn heele levenshouding is schuw en kinderlijk. Met al zijn rijkdom is hij een pathetische figuur. Stel u voor, dat hij nog nooit van crême de menthe had hooren spreken. Het was een kleinigheid, maar betekende zoo veel!”

„Ik zeg niets tegen hem. Verre van dien”, zei Lady Luxmoore.

„Neen, natuurlijk niet. Hoe zoudt u dat kunnen? Schenkt hij niet al wat hij bezit aan de armen? En bovendien moet u niet vergeten, dat hij mijn neef is”, zei Lady Alicia glimlachend en hervatte haar werk.

Daarvan was ze nu vast overtuigd. Zijn blijkbare tegenzin om daarover te spreken schreef zij toe aan zijn bedeesdheid en de tragiek van zijn geboorte. Hij had haar verteld — en dat was waar — dat zijn moeder zich meer dood dan levend voortgesleurd had naar een mijnwerkerskamp. Daar had ze nog drie uren geleefd en in dien tijd was hij geboren.

(Wordt vervolgd)

HET KASTEEL VAN MIR

KASTEELLEN IN POLEN

HET meest in het oog springend verschil tusschen Polen en de overige rijken van Europa bij het einde der middeleeuwen, toen de feodale staat van het verleden zich overal per slot had ontwikkeld tot het absolutisme der monarchie, was wel dit: dat Polen toen reeds al de kenteekende eigenschappen vertoonde van een parlementaristischen, democratischen Staat, — zij het dan, dat het woord „democratisch” hier in een relatieven zin moet worden opgevat. Want alleen de adel genoot er politieke rechten. Maar de menigte dezer adellijke heeren was er zoo groot, dat zij als een afzonderlijke bevolking vormde te midden van de massa van het breede volk: en dit laatste bestond uit een boerenstand die, hoewel hij persoonlijke vrijheid genoot, nog schatplichtig was aan den grootgrondbezitter, en uit koopvolk dat een groep was van vreemdelingen, Duitschers en Joden. ☼ Deze talrijke kleinere adel, de Szlachta, had oorspronkelijk de ridderschap gevormd, die door den koning in het veld gevoerd, zijn bloed vergoot in den strijd tegen Turken en Tartaren. De politieke en sociale macht had tot dan toe berust bij de aristocratische geestelijkheid en de hooge waardigheidsbekleeders, de magnaten, die een Staatsraad vormden rondom den vorst. Maar de Szlachta dwong privileges af voor haar wapendienst en begon zich al meer en meer in kleine groepen te vereenigen, die afgevaardigden tot den koning zonden: en hieruit ontwikkelde zich de Landdag, voor het eerst saamgekomen in 1493 (Sejm Walny). ☼ Eenmaal georganiseerd, en door vele voorrechten machtig, werd die kleine adel het krijgshaftig verleden ontrouw en wierp hij zich op de ontginning van den bodem. Daarmee hing zijn nieuwste streven samen, om ook de landelijke rechtspraak aan zich te trekken. Eveneens was het zaak, om de vrije boerenbevolking, desnoods met geweldmiddelen, binnen hun terrein te houden. Zooals zij eerst privileges afgedwongen hadden, waardoor de groote magnaten ter zijde geschoven werden, werkten zij zich nu op tot landheeren, die heerschten over de bebouwers van hun grondbezit. ☼ Het Poolsche landschap heeft de herinnering dezer tijden en toestanden bewaard in zijn uiterlijk voorkomen: die heeft er haar stempel op gedrukt, met de menigte der kasteelen die het land bezaaien. Gedeeltelijk zijn de middeleeuwsche zaten tot puinhoopen verkeerd. Maar andere, vroegere heerenhuizen werden tot paleizen omge-

bouwd, en zelfs zijn er gothieke kasteelen nog niet zeldzaam. Zij doen in hun welverzorgde vormschoonheid nog altijd denken aan den tijd, toen men van Polen spreken kon als van een republikeinsch koninkrijk, zoowel als van een koninklijke republiek. ☼ Vele hiervan werden in de XVIIde eeuw verwoest door de Zweden: de puinen van Ogrodzienic heeten de mooiste van het land. In de omgeving van Czestochowa kronen meerdere slotruïnen de op zich zelf reeds zoo schilderachtige kalkrotsen, als Mirow, Olsztyn en Bobolice. Het is de „Krakauer Jura”, waar men den vreemdeling met fakkels in rotsholen leidt, die bewoond waren in het steentijdperk. De burcht die er op den berg Pieskowa Skala verrijst, is de eenige nog geheel bewaarde en thans nog bewoonde middeleeuwsche burcht in Polen. ☼ Met het gedeelte der Karpathen, dat thans de zuidgrens van het land vormt, zijn deze Krakauer kalkrotsen de eenige bergen van het land. De Poolsche kasteelen liggen dan ook, voor de groote meerderheid, binnen hun grachten die tot vijvers uitgroeiden, te midden der mijlenwijde, vruchtbare vlakte: renaissancistisch als het slot van Podhorce, dat aandoet als een kasteel uit Zuid-Limburg, of meer middeleeuwsch als de „zamek” van Mir, ontzagwekkend pralend met zijn vijf behouden torens, die zich spiegelen in de prachtige waterpartijen van het groene land. Legendarisch zijn de Muizentoren van Goptein in Groot-Polen, en het slot Kruszwica bij Gniezno, waar de laatste afstammeling van het geslacht der Popiels, gehuwd met een Duitsche prinses, door de ratten werd opgevreten, met zijn vrouw en kinderen, tot straf voor een moord, — hetgeen niet zoo merkwaardig is omdat het aan de Rijnsage van den Binger Muizentoren herinnert, als wel, daar het wijst op de strafexecutie eener familie die, met den vreemde verbonden, een nationale dynastie in den weg stond in den sagentijd der Poolsche historie. ☼ Deze ruïnen en kasteelen zijn kenschetsend voor het Poolsche landschap. Ook als de „dwor” van den kleineren landadel alleen maar een gebouw uit hout is, met daarnaast een vierkanten toren, en ter verdediging omgeven door palissaden, siert van ouds het midden van den gevel altijd een portiek met vier zuilen. In bescheidenheid, maar zonder dat het naïeve daarvan de heftigheid uitsloot bij 's lands beroeringen, werd hier het patriarchale leven geleid, dat als de wieg was der polonaises en mazurka's, die naklinken in het

oeuvre van Chopin. ☞ De grootste bezittingen waren echter die der magnaten, de vrienden van den koning, die vooral naar de oostzijde van het land toe, ontzaglijke uitgestrektheden van bosch- en bouwland verwierven en daar als grenswachters post vatten tegen het aldoor dreigend gevaar van Kozakken en Tartaren. Zoo bezat prins Radziwill het beheer over 16 steden en 385 dorpen; Potocki had drie millioen „morgens” braakland en één millioen bouwgrond. Prins Pszczyna, in Silezië, bezit nog altijd 72.000 hectaren grond, waarvan er 50.000 beboscht zijn. De gezamenlijke grootgrondbezitters van Polen, (wier bezit minstens 50 hectaren telt) bezitten nu nog 4.010.450 hectaren uitsluitend boschgrond, hetgeen tweemaal meer is dan de kleinere grondeigenaars gezamenlijk. En

2.835.406 ha. bosch zijn eigendom van den Staat, d. i. 31.7% van het totale boschbezit van Polen. ☞ Maar niet alleen in het landschap ligt er met zijn ruïnen, kasteelen en latifundia het verleden nog als tastbaar uitgedrukt, — ondanks de afkondiging van den Landdag van 1919, die de verdeling van het grondbezit in handen van den Staat legde, gevolgd door de wet van 1920, die het maximum aan grondbezit van eenzelfden eigenaar op 180 hectaren bepaalde, en de wet van 1925 die een minimum van 200.000 hectaren vaststelde ter jaarlijksche verdeling van rijkswegen onder de kleine luijden: óók leeft er in de afstammelingen der Szlachta de oude geest van zelfstandigheid en onafhankelijkheid, om niet te zeggen van eigengereidheid, nog voort, waarvan de roerigheid der laatste weken in den Poolschen Landdag een genoegzaam bewijs aflegt. Het is nl. dat gedeelte van het volk dat niet wil loopen aan den leiband van maarschalk Pilsudski, die met méér gemak de Bolchewieken wist te verslaan in 1920, in den veldslag die „het wonder aan de Weichsel” genoemd werd, als blijvend de rumoerige Polen te leiden volgens een systeem, dat aan Mussolini herinnert.

Dr. FELIX RUTTEN

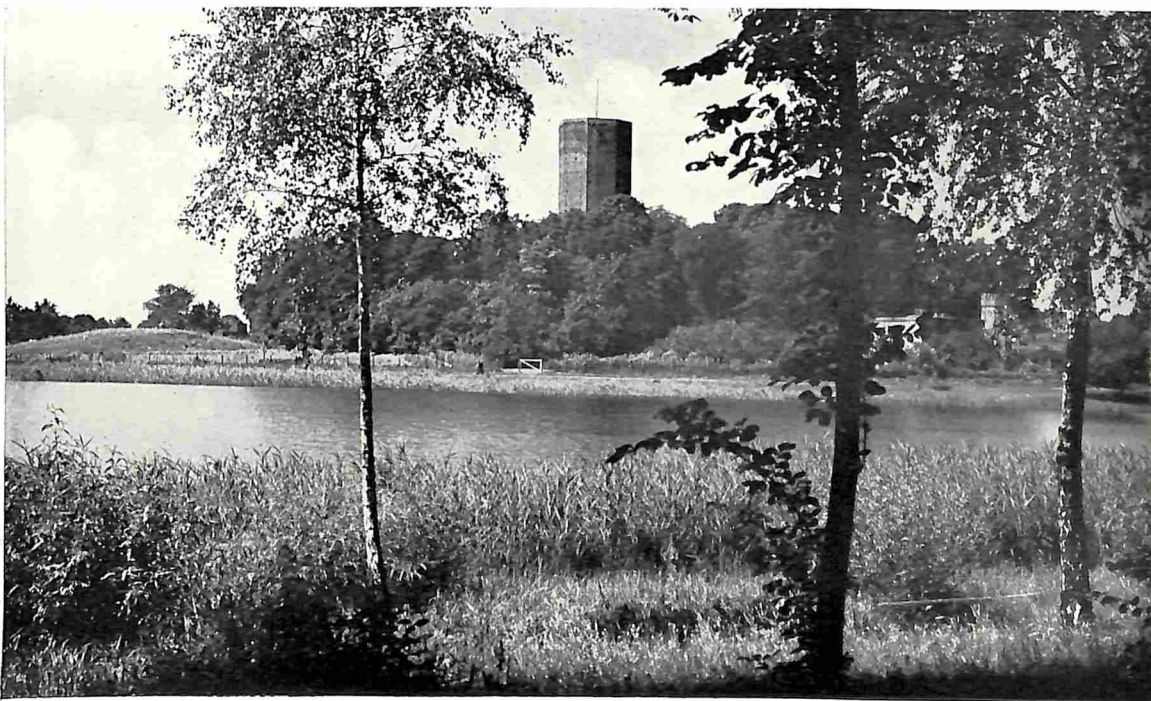
De steenen van de Kathedraal

BARRÈS, Maurice Barrès, de politicus, die het in het Fransche parlement opnam voor de Kerk, de fijne „homme de lettres”, kunsthistoricus en schrijver, had zich tot taak gesteld aan de Kathedraal van Reims weer te herstellen, wat hersteld kon worden. De storm van den oorlog was uitgeraasd. De vloed van de invallers was weggeëbd, men kon weer aan het opbouwen gaan, opbouwen, in meer dan een betekenis. ☞ Het was geen lichte taak, die Barrès zich gesteld had en hij zou deze nimmer ten einde kunnen brengen, zonder den steun en de sympathie van de geheele wereld. Van heinde en ver wilde hij de steenen bijeen brengen, die van de in puin gevallen kathedraal waren overgebleven, de brokken vergaren van de stuk geschoten sculptures. Want onmiddellijk na den oorlog had de speculatie-zucht van ondernemende lieden ook hier de mogelijkheid van een zoet

HET KASTEEL VAN PODHORCE

winstje gezien en waren steenen en brokken verkocht aan antiquairs en ondernemende reizigers. Hoeveel vreemdelingen bezochten niet de ruïne, namen zich curiositeiten en souvenirs mede. De een, de wonder-expressief gebeeldhouwde handen van een zegenenden heilige, een ander, den devoten kop van een engel. Vele van deze souvenirs en curiosa gingen naar Amerika of Engeland. ☞ In zijn merkwaardig boek over Parijs vertelt ons de Engelsche journalist Sisley Huddleston van zijn bezoek aan Barrès in diens studeerkamer op de Boulevard Maillot. Hij toonde zijn bezoeker een fraaijen engelenkop. „De juiste plaats hiervoor is te midden van de andere steenen en de waarde hangt af van de plaats, die het voor 700 jaren gegeven werd”, zeide hij hem. ☞ Enkele van de ontbrekende handen en hoofden zijn sindsdien teruggezonden naar den architect, die met het herstellingswerk van het vernielde gebouw belast is. Een Amerikaan, die in Italië van een antiquiteitenhandelaar een profetenkop gekocht had, zond dezen edelmoedig terug, toen hij de herkomst vernam. Ook een aantal Franschen zonden beelden en fragmenten terug. Een groot aantal gebroken ledematen moest uitgezocht worden en gerangschikt naar de oorspronkelijke plaatsing. Veel wat waardelooze brokken leken heeft men kunnen identificeren en zal weer op de oude plaats teruggebracht worden. ☞ „Het is zeker”, vertelde Maurice Barrès, „dat belangrijke stukken, onderdeelen van de steenen bevolking van de kathedraal over de geheele wereld verspreid zijn. Overal, op de

DE MUIZENTOREN VAN GOPTEIN

meest ontoegangelijke plaatsen waren groepen profeten en engelen, heiligen en maagden, aangebracht, allen zich verenigend en instemmend in den lof van „la Mère du Manoir Céleste”. ☞ Helaas, het woord restauratie heeft een pijnlijken klank gekregen. Hoeveel is niet voor goed bedorven, onder het mom van „restauratie”? Doch hier is niets, dat iemand behoeft te kwetsen. Men is tot het wijze besluit gekomen, dat geen replâtrage zou plaats hebben. Zoo intens zelfs is de tegenzin voor imitatie-copieën door hedendaagsche menschen van het vrome werk der dertiende-eeuwers, dat men zelfs geen reproducties, voor zoover voorradig, wil gebruiken. In het rijke museum van beeldhouwwerken in het Trocadéro te Parijs bevindt zich een afgietsel van den Heilige Nicaise. Doch hoewel de Saint-Nicaise van de kathedraal verdwenen is, wil men er toch dit afgietsel niet voor in de plaats hebben. Alleen de authentieke beelden en fragmenten worden waardig

gekeurd de plaats te bekleeden, die zij voor zeven eeuwen gekregen hebben. Retoucheering en bijwerking wordt — gelukkig — als heiligschennis beschouwd. De groepen moeten de origineele grōepen blijven. De beelden zonder hoofd, zullen zonder hoofd blijven en die geen armen meer hebben, zonder armen. Volledig zal dus het bouwwerk nimmer meer zijn, doch het zal niet de teekenen dragen van heiligschennende vernieuwing. Men ziet dus, van hoeveel belang het is, dat ieder stukje, dat teruggevonden kan worden, aan zijn oude bestemming worde teruggegeven. Geen zorg is hiervoor te minuius, geen moeite mag gespaard. Niets mag den geest vervalschen van de grootsche middeleeuwsche schepping. ☞ Hoewel de tand des tijds reeds eerder geknaagd had aan het bouwwerk, maakte het geheel toch nog een gaven indruk. Doch het teere kantwerk van spitsbogen en pinakels, van hogels en kruisbloemen, van maaswerk en baldakijnen bleek niet bestand tegen de granieten. Wie roept zich niet de wondermooie Westfacade voor den geest, met de drie prachtige vroeg-Gothische portalen, met het droom-schoone gebrandschilderde roosvenster, waarin de kleuren schenen te branden en te tintelen en te gloeien in mysterieus leven en de

overweldigende menigte van sculpturen, stomme getuigen van grootsche gevoelens, verstarde bewogenheid van diepe devotie. De streving der kathedraal is ten hemel gericht, ook al wortelt haar voet in de aarde. Opwaarts rijzen de lijnen van slanke pilaren en zuilen, opwaarts streeft de spitsboog der vensters en der portalen, opwaarts de spitse torens, die vermanen om het aardsche te verlaten en den geest op het hoogste te richten. ☞ Na de kathedraal van Chartres is die van Reims wel het zuiverste monument van den Franschen bouwstijl uit de 13de eeuw. Als een somptueus kleed is de beeldentooi over het steenen bouwwerk heen geworpen. Het is, of de steen tot leven bezielde is. Tusschen de blader- en bloemfestoenen rijzen de consoles omhoog, die engelen en heiligen, koningen en martelaren dragen. Langs de kroonlijsten schuiven kleine dieren, van het leven afgekeken. Grillige gedrochten, aan het fantasie-rijk brein van den Middeleeuwer ontsproten, deen

Foto F. Rothier

HET INWENDIGE VAN DE KATHEDRAAL TE REIMS

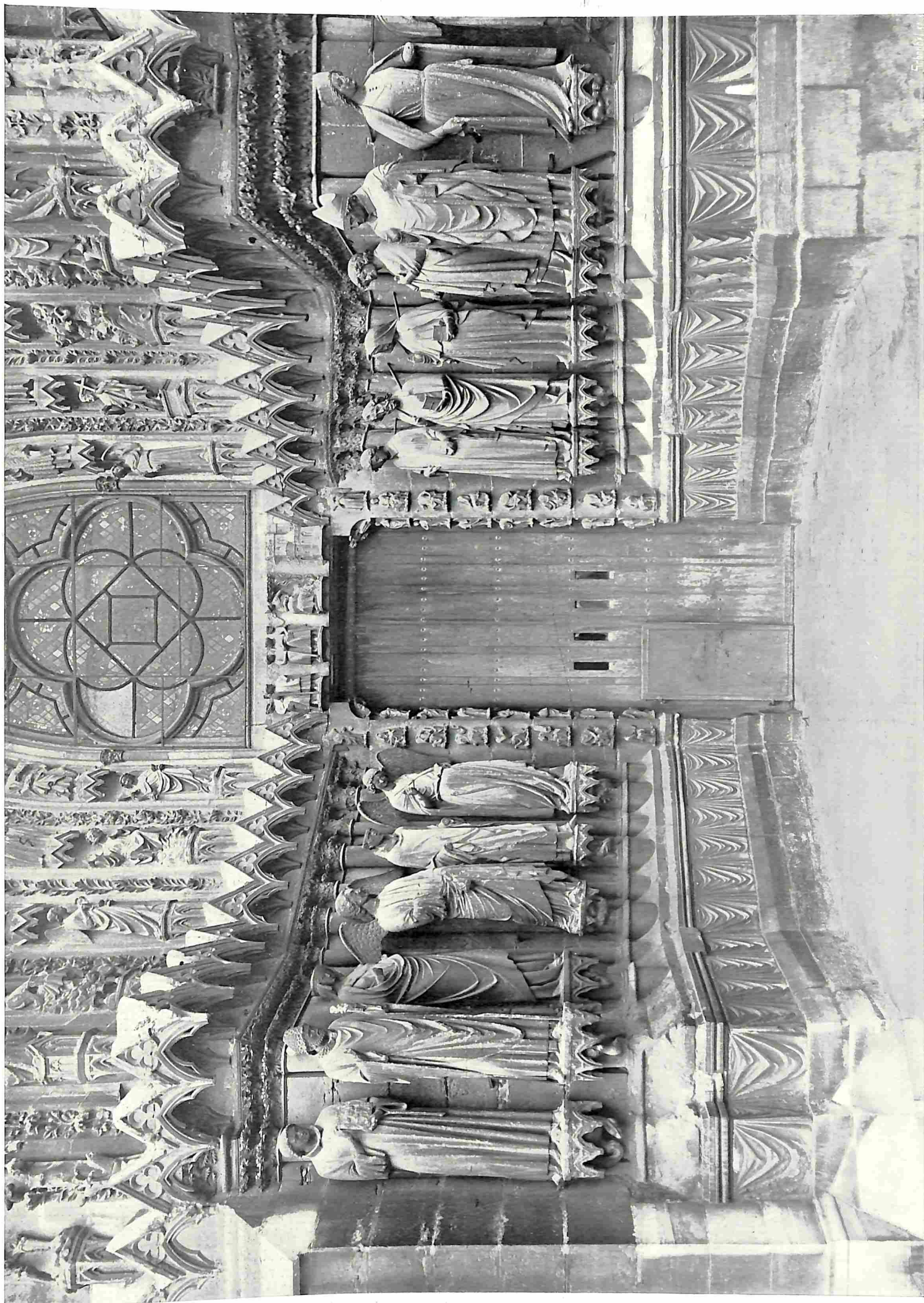
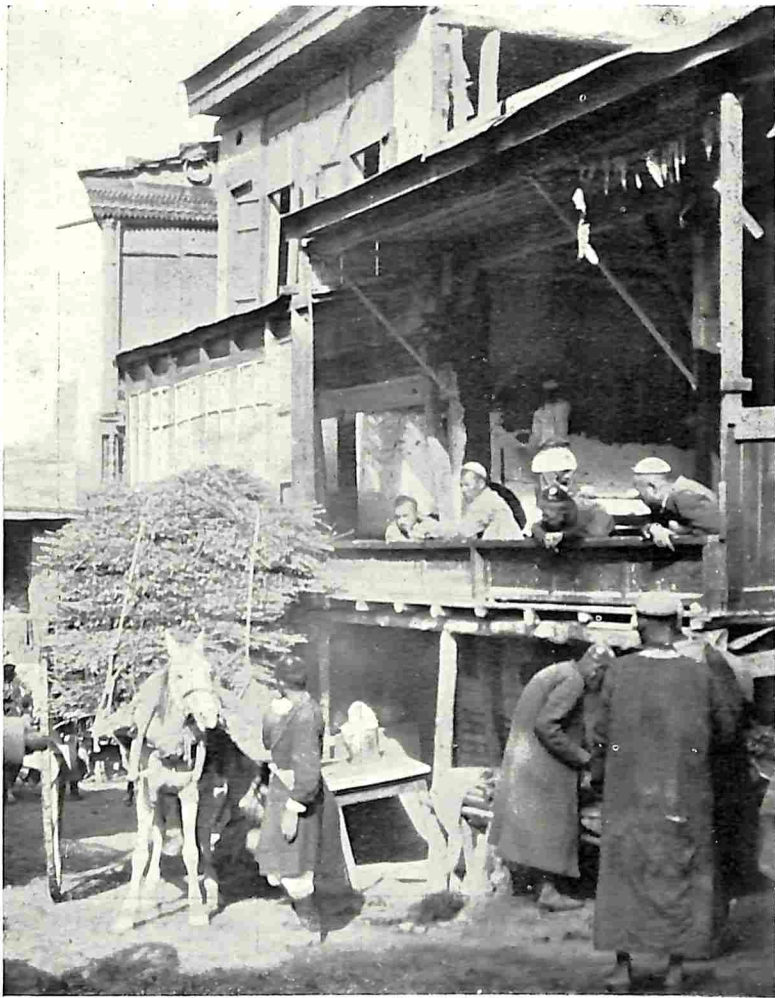

Foto F. Robier

DE KATHEDRAAL TE REIMS. DETAIL VAN HET LINKERPORTAAL IN DEN VOORGEVEL.

dienst als waterspuwers. De levendigste fantasie heeft gestalte aangenomen, om tot een geheel van wondere schoonheid uit te groeien, zooals de wereld schier nooit zag. ☞ Doch, is het geheel van ontroerende schoonheid, niet minder is het elk detail. Twee duizend beelden stonden in rhythmische rijen geschaard, zonder ergens te storen door overdaad, of uit het geheel te vallen. Aan den hoofd-ingang vond men de uitbeelding van de schepping van den mensch, tot aan de verjaging uit het Paradijs. De schepping van den Kosmos, volgens de beschrijving van den Bijbel, vond men aan den middenboog van den zuidelijken toegangspoort. Ook het leven van dien tijd werd uitgebeeld aan het Godshuis. Alle handwerken en bedrijven vonden een plaats aan het Noordelijk portaal, doch daarnaast treft men er de in beeld gebrachte geschiedenissen van het Oude en het Nieuwe Testament. De harde steen heeft zich laten vermurwen tot het scheppen van de ontroerendste en meest broze gratie. Renan, de Fransche filosoof en historicus uit de negentiende eeuw, meende, dat deze bouwkunst te fragiel was voor een verre toekomst, zooals de monumenten van Paestum of Baälbec de eeuwen wisten te trotseeren. Ze is te fijn om de ongunst der tijden te weerstaan. Steeds heeft zij behoefte aan een hand, die herstelt en telkens weer de steen vernieuwt, die brokkelt uit torens en bogen. En nochtans treft men hier de triomf van het goddelijke in den mensch, die niet alleen berust in de materie, doch de materie gestalte en uitdrukkingsvermogen weet te verleen, die spreekt van het grootste en verhevenste, wat er in het leven te vinden is, die de allerteederste schoonheid ontdekt en weet uit te beelden in de zuiverste sculpturen, wier glorie is als reine engelenzang. ☞ De wederopbouw van de kathedraal van Reims zal niet eer voltooid zijn, voordat het meerendeel van de elementen, waaruit het bouwwerk vroeger bestond, weer bijeen gevoegd is. Het lijkt een schier onbegonnen werk, om alles weer in- en aan elkaar te passen en de juiste plaatsing op te zoeken, doch gelukkig heeft men de logica gevonden, die aan dit gezelschap van steenen beelden ten grondslag lag. ☞ Het is een daad van piëteit, om alle krachten in te spannen, om dit monument van vroomheid te behouden, maar nimmer zal het 't pathetische verliezen, dat door de herinnering aan het doorgestane leed en de vernieling waaraan het was blootgesteld, in ons wakker geroepen wordt. ☞ Het leed van den oorlog zal een nieuwe, een weemoedige schoonheid verleen

TASCHKENT. HOEK VAN DEN BAZAR

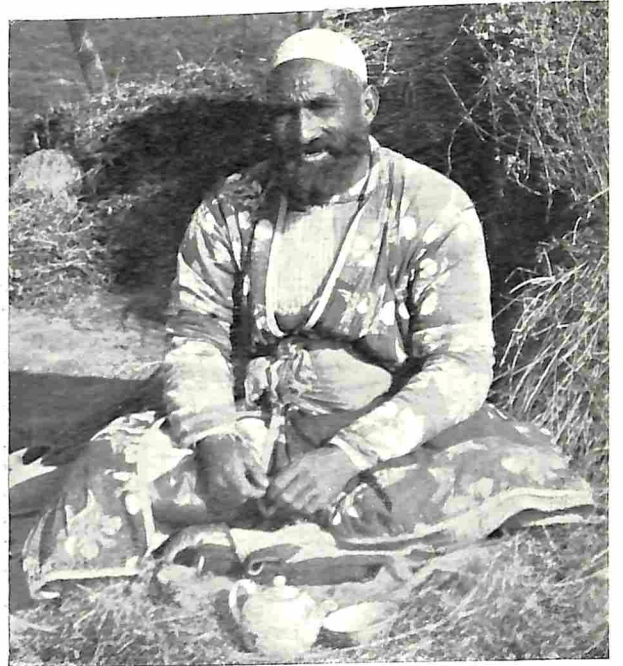
aan de ontroerende gratie van de kathedraal van Reims.

MATTY VIGELIUS

Aphorismen

De twijfel en de vrees moeten altijd wijken voor de waarheid en het recht.

Wij moeten nooit spijt hebben over onze daden; wanneer wij opnieuw zouden kunnen beginnen, bestaat er de meeste kans, dat wij dezelfde fouten maken; onze natuur blijft toch dezelfde.

EEN USBEEKSCH TYPE

In het Middeleeuwsche Taschkent

DE woonhuizen in Taschkent hebben slechts één verdieping en bestaan uit grijs leem. Ze hebben geen vensters aan de straatzijde. Men leeft er als tusschen gevangensmuren. ☞ We moesten lang in de felle zon wachten, voordat de kleine houten deur voor ons werd geopend. Mijn inlandsche vriend riep eenige malen luid naar binnen; daar werd gefluisterd. Alles in de landstaal, die ik niet verstond. Mijn begeleider verklaarde me in het Russisch, dat nu over mijn binnenkomen beraadslaagd werd; de vrouwen hielden zich voor hem schuil. Het was het huis van een voornamen Usbeken, die voordat de revolutie uitbrak, zeer rijk geweest was. Nu werd mij, de Europeesche vrouw, toegestaan binnen te treden. Een groote hof lag schitterend wit in de zon; in het midden stond een boom naast een waterbassin. Veel kleine bruine kinderen speelden op tapijten, die op den grond lagen uitgespreid. Wij gingen naar boven naar de feestzaal; voor de deur stonden de schoenen op een rij. Dezen Vrijdag had de eigenaar uitnodigingen gestuurd aan zijn mannelijke bekenden. Hij zelf was te bescheiden om aan het feest deel te nemen, hij had slechts de gasten verwelkomd en zich daarna in de binnenvertrekken teruggetrokken. Zij echter mochten nu eten en drinken en rooken, zooveel zij maar wilden, en des avonds konden zij de dekens en kussens uitspreiden, die hoogopgestapeld in de hoeken lagen, om daarop te overnachten zoolang zij wilden. Mannen met zwarte oogen en donkere huid, gehuld in bonte gewaden en met tulbanden op het hoofd, lagen of zaten op de hurken geschaard langs de hooge witte muren van de zaal. De grond was met zware tapijten belegd. Voor iederen gast stond de theepot, daarnaast een blaadje beladen met schaaltes vol zoetigheid en fruit. In een hoek speelde onvermoeid een trio op fluit, domra en viool. ☞ Mij werd een wankle stoel, met rood pluche overtrokken, toegewezen — Europeesche import, evenals de houten klok aan den wand — een groot blad stond voor mij, hoog volgestapeld. Verder bekommerde niemand zich merkbaar om mij. Het was stil in de zaal. De waterpijp werd rondgereikt, de één na den ander deed een trek, langzaam, bedachtzaam, hulde zich in een wolk van rook. Dan zat hij weer stil, keek voor zich uit, nam van tijd tot tijd een slok thee. De muziek speelde ononderbroken en eentonig. Van buiten, van den hof, drong het geschreeuw van de kinderen naar binnen, die in de zon speelden. ☞ Toen ik gaan wilde, werd mij beduid dat ik blijven zou tot morgen of langer. Nu ik eenmaal was toegelaten, was ik een geëerde gast. En een gast komt van God. Allen verhieven zich, toen ik opstond, en negen met onbeschrijfelijke waardigheid, de hand op de borst, tot ik buiten was. ☞ Wij echter gingen in de brandende zon ver naar buiten naar de mooie tuinen voor de stad, die een overvloed van wijndruiven, meloenen, en perziken ten toon spreiden en waarin velden van katoen rijp voor den oogst gereed stonden. Reeds hing de witte, zachte katoen uit de ge-

USBOKEN-KINDEREN

spleten vruchten naar buiten en aan diezelfde planten lichtten nog de groote gele bloesems. Zoo is alles in het wonderlijke Turkestan. Zoo gelijkmatig, zoo tijdloos. De menschen leven er als voor duizend jaar, en zij zouden zeker nog duizend jaren zoo leven, als de bolsjewistische revolutie hen niet met één slag tot moderne menschen had willen maken. In de straten treft men nog de geheimzinnige gesluisde vrouwengestalten. Maar eenige schreden daarvan verwijderd zitten inlandsche vrouwen op schoolbanken en leeren tezamen met de mannen het alfabet, het begin van alle zelfstandigheid. Naar Samarkand, het „Paradijs der wereld, het aangezicht der aarde”, trekken op marktdagen nog de kameelkaravanen door het stof der woestijn; maar in razende vaart worden deze door een autobus ingehaald, waarop, als in een grootsch kluwen, Usbeken met bonte kleederen en mutsen gehurkt zitten. In Buchara heerschte nog tot 1920 een despotische vorst. Maar den Europeaan, die in deze landen, die meer dan ieder ander bevolkt land der aarde afgesloten zijn, wordt toegelaten, komt deze emier zoo sprookjesachtig onwerkelijk voor, zoo veraf en tegelijkertijd zoo dichtbij, zooals de wereldveroveraar Timur in Samarkand, de hoofdstad van zijn reuzenrijk, of zooals alle menschen die nu gaan, staan, spreken, zitten, lachen en handel drijven, en die den bijbel schijnen toe te behooren of den sprookjes uit den duizend en één nacht.

CARMEN HERTZ

Kijkjes in het vijfde werelddeel

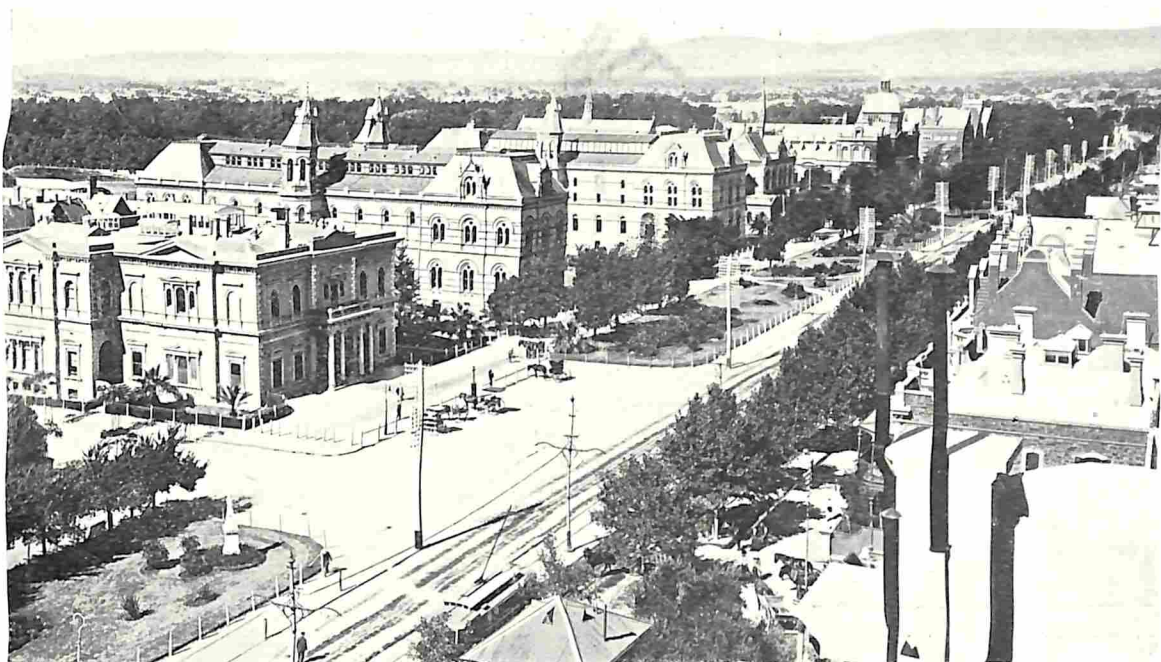
KLINKT het eigenlijk niet een beetje zonderling, dat wij Nederlanders over het algemeen zoo bitter weinig afweten van Australië, welks onregelmatig-zeshoekig gevormde, 7.940.000 vierk. kilometers — of wel ongeveer 240 maal de oppervlakte van ons land — beslaande continent toch in vroeger dagen op de wereldkaart met den naam van Nieuw-Holland aangeduid stond? Al moge dan het ondernemen van een reis er heen voor de meesten onder ons niet weggelegd zijn, het land verdient niettemin om velerlei redenen een nadere kennismaking, waarvoor ons op verschillend gebied een groot aantal uitnemende — uit den aard der zaak voornamelijk in de Engelsche taal geschreven — studiewerken ten dienste staan. — Om slechts één voorbeeld te noemen: liefhebbers der Dierkunde zullen, indien zij zich gaan toeleggen op een min of meer nauwgezette bestudeering van hetgeen Australië's Fauna biedt, al spoedig inzien, welk een buitengewoon interessant terrein — meermalen geheel en al verschillend van elders ter wereld — zij hier betreden hebben. Denken we slechts aan het veelvuldig voorkomen der zonderling-gebouwde buideldieren en aan zoo vele andere zoölogische excessen, waarop we in deze beschrijving evenwel niet nader kunnen ingaan, doch op welke zekere natuurvorschuer klaarblijkelijk doelde, toen hij Australië in een wetenschappelijk werk als „het Land der Levende Fossielen” aanduidde! Wij voor ons, die aan de hand van onze reproducties den lezers van „Buiten” eenige bijzonderheden wenschen mede te deelen over Australië's Natuur- en Stedschoon, zouden met evenveel recht kunnen spreken van „het Land der Schrille Tegenstellingen”! Immers,

Australië, het voormalige Nieuw-Holland verrast den toerist, die uitsluitend voor zijn genoegen reist, niet alleen met buitengemeen schilderachtige en somtijds zeer plotselinge wisselingen van landschapsschoon, doch ook datgene, wat de mensch er voortbracht, draagt af en toe een zeer sterk op den voorgrond tredend, contrasteerend karakter. Zooals vanzelf spreekt, bedoelen we met dit laatstgenoemde inzonderheid het naast elkaar voortbestaan van een primordiale cultuur en de ultramoderne beschaving der groote steden, waar — bij wijze van spreken — elke beweging langs electrischen of mechanischen weg geschiedt! — Die vijf belangrijkste Australische steden: Sydney, Melbourne, Adelaide, Brisbane en Perth — resp. de hoofdplaatsen van de koloniën Nieuw-Zuid-Wales, Victoria, Zuid-Australië, Queensland en West-Australië —, ze kennen zonder onderscheid een korte en eenvoudige, vrijwel eensluidende, doch pittige geschiedenis. We zullen die, benevens enkele plaatselijke bezienswaardigheden, van Melbourne en Adelaide — de steden, waarvan gereproduceerde opnamen dit artikel verlichten — in beknopten vorm beschrijven. In Mei 1835 landt zekere John Batman, een ondernemend schapenfokker en afkomstig uit Launceston — een stad in het Noorden van Tasmanië — op de kust van Port Phillip-baai en wel juist daar, waar de Yarra Yarra-River in Hobsonbaai, het noordelijkste gedeelte van genoemden inham, uitmondt. Hij neemt de zich langs de rivieroever uitstreckende vlakte met het schoone omringende heuvellandschap nauwlettend in oogenschouw en noteert vervolgens op het inderhaast geteekende schetskaartje in zijn zakboekje: „This will be the place for a village”. — „Voor een dorp!” — En dan te bedenken, hoe thans — slechts 95 jaren later — op deze zelfde plek een wereldstad verrijst, welker millioenste inwoner vandaag of morgen in het register van den Burgerlijken Stand ingeschreven zal worden! — John Batman weet een voor beide partijen voordeelige overeenkomst met de inlanders te sluiten, verhuist daarop met hutje en mutje naar zijn nieuwe gebied, legt een boomgaard aan langs de boorden van de Yarra Yarra en beploegt er twintig morgen lands, juist op de plaats, waar tegenwoordig Melbourne's reusachtige Spencer-street-spoorwegstation staat. Een aantal blokhuisen wordt opgericht en reeds binnen het verloop van een jaar kan de voormalige schapenfokker met zijn 223 mede-kolonisten met welgevallen op den tot dusverre voltooide pioniers-arbeid neerzien¹⁾. Weer een jaar later — in Maart 1837 — bezoekt Gouverneur Bourke Port Phillip en besluit, dat er aan den benedenloop der rivier een stad gesticht moet worden, geheeten naar den toenmaligen Britschen Minister-President. Aldus geschiedt en in 1841 telt het jonge Melbourne, dat inmiddels Batman's

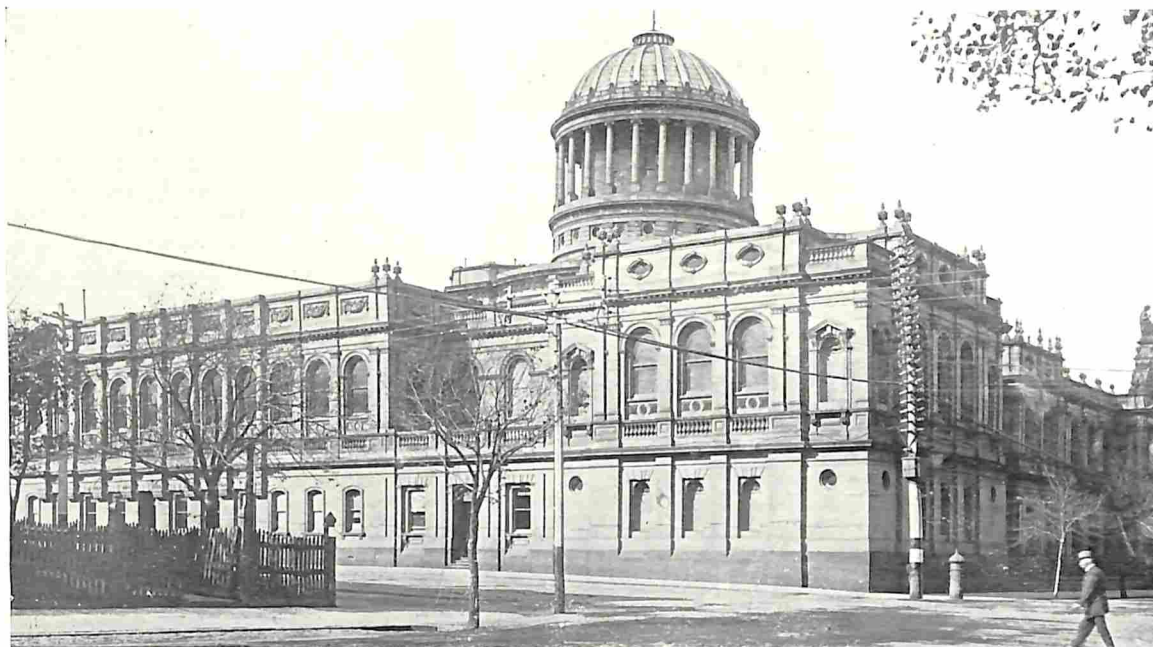
1) Het verdere leven van John Batman kenmerkte zich door een aaneenschakeling van bittere teleurstellingen. Tevergeefs trachtte hij erkenning van zijn kleine kolonie door het Gouvernement, of eenige beloning voor de bewezen diensten te erlangen. Hij overleed op veertigjarigen leeftijd als een gebroken en volkomen gesedilutioneerd man.

SCHARENLIJPEN OP DEN BAZAR

ADELAIDE. NORTH TERRACE

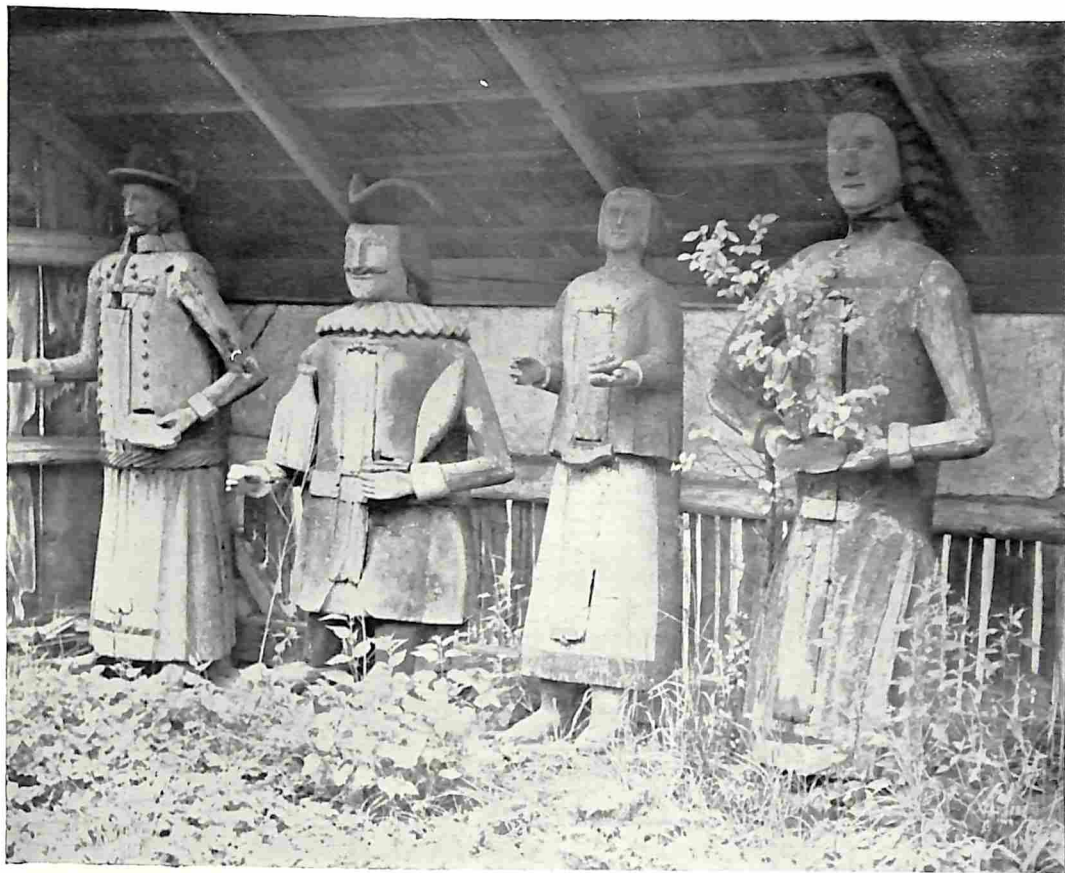
MELBOURNE. HET GERECHTSHOF

MELBOURNE. DE OPENBARE BIBLIOTHEEK

kolonie opgeslokt heeft, 4470 inwoners. — Het jaar 1851 is beslissend voor de toekomst der stad. Den 12den Februari wordt er in de omgeving van Bathurst in Nieuw-Zuid-Wales goud ontdekt en kort daarop in nog aanzienlijker hoeveelheid te Clunes, 96 mijlen noord-

westelijk van Melbourne. Gelukzoekers, avonturiers en speculanten komen in dichte drommen opdagen, kantoren en werkplaatsen loopen leeg, landbouwers en herders laten hun weiden en schapen in den steek, de Jantjes der in de haven liggende schepen deserteeren en in een ommezien van tijd is al het gebied, dat niet in de onmiddellijke nabijheid der goudvelden ligt, slechts door ouden van dagen, vrouwen en kinderen bevolkt! In Melbourne heeft men zelfs een periode meegemaakt, waarin er slechts één politieagent aanwezig was, om de goede orde te handhaven! — Al spoedig na die stormachtige dagen wordt het verbroken evenwicht hersteld, de stad vormt zich tot een belangrijk middelpunt van handel en industrie en breidt zich ongelooflijk snel uit. In 1861 bedraagt het aantal inwoners reeds 140.000, in den aanvang dezer eeuw omstreeks een half miljoen en thans — zooals we hierboven aanmerkten — bijna een heel! Welk een verrukkelijke stad is het huidige Melbourne! Prachtige boulevards, breed en indrukwekkend van aanleg, grotendeels met platanen en iepen beplant en gedurig onderbroken door ruime, met standbeelden versierde pleinen en bekoorlijke parken, doorsnijden haar van het eene einde tot het andere. Voor de stichting van talrijke monumentale openbare en andere gebouwen is geen geld gespaard! We vermelden slechts het Gerechtshof met den fraaiën koepel, de Openbare Bibliotheek — aan welke wij Hollanders (althans in overdrachtelijken zin!) een punt kunnen zuigen! —, beide hier afgebeeld, en overigens de in 1854 geopende Universiteit met een interessant Museum en het schoone Parlementsgebouw met de vermaarde Boekerij. Binnen de muren dezer bibliotheek treft men onder de talloze kostbare werken het zakboekje van John Batman aan met de merkwaardige potlood-notitie: „*This will be the place for a village!*” Er bestaat slechts één reden, waarom we ons Melbourne niet tot vaste woonplaats zouden verkiezen. Gemiddeld negen maal per jaar treden er namelijk in het Zuiden van Australië zoogenaamde „*bricklayers*” op: heete winden, die de anders zoo aangename temperatuur eensklaps bovenmatig doen stijgen. Bovendien vermindert de vochtigheid der lucht dan met circa 10%, zoodat de verdamping geweldig toeneemt en boomen

Joachim Senckpiehl

BIJENKORVEN IN HÖFEL. NACHTWACHT, WEVER, BOERINNEN

en planten, als bij strenge vorst, een zwarte kleur aannemen. Het gevolg is, dat de bovenste lagen van den bodem geheel uitdrogen en tot stof uiteenvallen.

(Wordt vervolgd)

A. W. FRANCKEN

De twaalf apostelen van Höfel

DUS u gaat eens kijken naar de twaalf apostelen?" klonk het mij nog in de ooren, toen ik het idyllische Löwenberg a/d Bober, het Silezische Rothenburg, verliet. In korten tijd zijn over berg en dal de zes kilometer afgelegd en Höfel, het kleine dorpje komt in zicht. Het valt niet moeilijk de „Twaalf apostelen" te vinden, want ze staan dicht bij de dorpsheberg.

Onder die lange loods moeten ze staan. Nu sta ik er voor en tel, tel weer en tel nog eens. Iederen keer tel ik er weer twintig en slechts één enkelen apostel. Toch is dit geen teleurstelling, want hier staat in bonte mengeling één van de zeldzaamste groepen van Europa. Deze half geopende loods bergt twintig, gemiddeld twee meter hoge standbeelden van lindenhout met een gemiddelden omvang van 1½ Meter en die gedeeltelijk nog de verbleekte kleuren laten zien. Een klein tuintje met gras, omgeven door een steenen muur en een houten heining, strekt zich voor de figuren uit. Iedere figuur draagt een merkwaardig langwerpige plankje, dat toegang geeft tot het inwendige van de figuur. Op de een of andere plaats vertoont ieder beeldwerk ook een klein gat. Daar komen reeds de bijen aangevlogen en kruipen in de spleet, waaronder het plankje is aangebracht. Het raadsel is opgelost: ik sta voor bijenkorven. Mondelinge overlevering en zeer verschillende bronnen wijzen uit, dat de oudste figuren waarschijnlijk omstreeks 1600 gesneden werden, toen de Höfeler boerderij „die Scholtisei" aan het klooster Naumburg behoorde. De laatste

figuren werden omstreeks 1800 in opdracht van den toenmaligen bijenvader Ueberschär in Löwenberg vervaardigd. Twee lange eeuwen hebben met meer of minder resultaat het lindenhout beproefd. Veel ging in den loop der jaren verloren. Het scheelde niet veel of de figuren waren verbrand, toen de Franschen in 1813 drie dagen in Höfel vertoefden en daarbij 50 bijenkorven in brand staken. De figuur die het verst links staat, een nachtwacht, boette in den loop der jaren een borrelglasje in, terwijl zijn buurman wever nog een flesch en sloopje draagt. Een klein boompje groeide op onder den rechterarm van de tweede boerin. Aaron met geslachts-tabel en reukvat, en Simeon met het stevig ingewikkelde Kindeke Jezus zijn het best bewaard gebleven, terwijl Mozes de wetstafel werd ontnomen, die aan Petrus, den eenigen apostel van het gezelschap, werd gegeven. Paulus en de bijenvader, die met den bijbel, de andere herkenbaar aan het oude boek, vormen den overgang tot de groep abt, prelaat en monnik. Zooals bij den één de kromme staf verdween, verloor de monnik een bierglas, waarmee hij was uitgebeeld. Abdis met kruis, boerinnen met waschrollen openen de rij van de laatste groep. Als dubbelfiguur zien we den grondbezitter met zijn vrouw. Zeker willen zij vergenoegd naar het naburige stadje rijden, nadat zij den trouwen nachtwaker hun laatste bevelen hebben gegeven. Drie dagen later, diep in den nacht, zie ik het gezelschap weer. Magisch lichten de vale gezichten onder den gloed van de schijnwerpers. Zoo zullen zij meer dan honderd jaar geleden den brandstichter zijn verschenen. Ik kan mij indenken, dat hij griezeld en de groep liet staan.

Dr. M. HERBERG

Joachim Senckpiehl

BIJENKORVEN IN HÖFEL. AARON, MOZES, SIMEON MET CHRISTUSKIND

TORQUATO TASSO

Uit het Poolsch door

5) KAZIMIERZ CHLEDOWSKY

(Vervolg)

TASSO werd aan Monsignore Cesse voorgesteld, den pauselijken vicelegaat, plaatsvervanger van Carlo Borromeo, en geïntroduceerd bij Francesco en Daniele Spinola, rijke jongelui uit Genua, die ook in Bologna studeerden en in hun woning een soort academie hadden opgericht. Hier werden verschillende letterkundige en philosophische vraagstukken behandeld en Tasso hield er eens een voordracht over de grondregelen der dichtkunst. Na de debatten werd de tafel gedekt en de avond verder vroolijk doorgebracht. Aan deze gezellige avonden kwam echter een einde door een tragische gebeurtenis. Francesco Spinola moest namelijk plotseling vluchten, omdat hij beschuldigd werd van moord op een medeminnaar. Eerst twee jaar later vaardigde paus Pius IV een breve uit, waardoor de onstuitmige minnaar voor verdere vervolging gevrijwaard werd; hem werd evenwel verboden om naar Bologna terug te keeren; zijn studies mocht hij in Padua voortzetten. Ook in Bologna ontvlamde Torquato's hart, thans voor een getrouwde vrouw, Virginia Ercolani, gravin Bianchi, die hij aanbad en in een te harer eere geschreven gedicht de godin van haar tijd noemde, „La Virginia overo della Dea de' nostri tempi”. Deze lyrische ontboezemingen deden niemand kwaad, wat niet het geval was, toen hij op eenige professoren een schotschrift schreef, dat veel stof opjoeg en kwaad bloed zette. Daarvoor wilde men hem gerechtelijk laten vervolgen en de dichter ontkwam de gevangenis slechts door tijds de vlucht naar Mantua te nemen, vanwaar hij in een langen brief aan monsignore Cessi dezen van zijn onschuld trachtte te overtuigen, wat hem echter niet gelukte. Van Mantua ging Tasso weder naar Padua om zijn studie te voltooien. Door Scipio Gonzaga, ten wiens huize hij zijn intrek nam, was hij genoodigd om daar te komen. Gonzaga was een jonge man van groot talent en zeer goed op de hoogte van de klassieke literatuur; bovendien kon hij schilderen en zingen. Zijn familie wilde, dat hij de opvolger zou worden van kardinaal Ercole Gonzaga en had hem daarom voor den geestelijken stand bestemd. In navolging van vele zijner tijdgenooten stichtte hij in Padua de academie „degli Etereï”, die hij door Tasso's aanwezigheid hoopte op te luisteren. De gemoederen der jeugd werden destijds in beroering gebracht door den prediker Panigarola, die de ideeën van het concilie van Trente verspreidde en vele volgelingen voor de nieuwe religieuze richting won. In Torquato's ziel woedde een tweestrijd, hij leed onder zijn scepticisme en Panigarola's woorden konden hem niet overtuigen. Op lateren leeftijd erkende hij, dat hij in zijn jeugd aan de onsterfelijkheid der ziel had getwijfeld, dat hij getwijfeld had of God de wereld had geschapen en niet had kunnen gelooven, dat Jezus op de aarde was gekomen om het mensdom te verlossen, terwijl hij het den Jezuiten euvel duidde, dat zij hem op nauwelijks negenjarigen leeftijd, toen hij nog geen begrip had van de geheimenissen van het Katholieke geloof, de communie hadden laten ontvangen.

Foto Nina Arkina

LENTE IN KROATIË

ik, indien hier geen letters te weinig staan, allicht is er dan een lettertje te veel geplaatst. En volgens die gedachten paste ik mijn eerste proef op de eerste twee woorden toe. En óók op de eerste letters daarvan, want dát leek mij de aangewezen methode”. „En toen?” vroeg Jack, flauw. „Toen kreeg ik tot uitkomst: oor kruiers”. „Om je dood te lachen. Een paar prachtwoorden”. „Ja, nietwaar?” viel de oude Peter hem lachend bij, „dat leek naar niets. En daarom dacht ik, de twee letters, K en D heb ik toch voor de hand, ik moest ze maar eens omruilen”. Hij wees met den vinger naar een plek, geheel onder aan zijn vel papier. Jack Munnik wierp er snel een blik op en voelde zich koud worden. „Door kruiers!” las hij hard op. Dan lachte hij schaterend. Daar zal je wel veel wijzer door geworden zijn. Door kruiers. Een knappe geheimschrift-ontcijferaar bent U, dát moet gezegd worden.” „Vind-je niet? Welnu ik was met die uitkomst zóó erg in mijn schik dat ik er mee voortging. Ik paste dezelfde methode toe op de woorden bij mergissing en verkreeg toen tot resultaat: Mij bergissing”. Nu brulde Jack het uit, met het gevolg dat de meisjes zich voor de vensters der bovenkamer vertoonden. „Waarom heeft die jonge man zoo'n schik, oompje?” vroeg Tilly Borseele. „Dat is een geheimpje tusschen ons tweeën”, antwoordde de oude heer schalks. „Och babbel toch niet met die mannen, Tilly,” zei Leni berispens. „Ze lachen immers maar om onze flauwe meisjesconversatie”.

(Wordt vervolgd)

De doolhof der dwaasheid

28)

DOOR RALPH SPRINGER

„WAT moeite!” kreet Jack. „Welke moeite!” „U hebt toch zeker geen tijd verspild aan de oplossing van dit sigarenzakjesraadsel?” „Tot mijn spijt moet ik bekennen dat ik er wel drie uur mee heb zoekgebracht, dit geheimschrift te ontcijferen”. „Geheimschrift? Een prachtig geheimschrift, die malligheid”. „Of hoe je het noemen wilt. En hier heb ik het resultaat van mijn moeite”. De heer Van Nuchteren vouwde een groot vel papier open en legde het vlak voor zich neer. Jack Munnik zag dat de advertentie er eenige malen op was geschreven, met bijvoeging en weglating van letters en woorden. Hij greep een stoeleuning vast en zette zich. „Tijdverspilling, detective-grollerij”, mompelde hij. „Ik begreep dadelijk dat de hiaten tusschen de letters in het opschrift duiden op weggelaten teekens”, begon de heer Van Nuchteren, op opgewekten toon. „Dus legde ik een plaat met de letters van het alfabet bij me op tafel en paste letterlijk letter voor letter op de opengebleven plaatsen. Ik kreeg toen dit resultaat, ten laatste, wat mij het aannemelijkst voorkwam:

BANKDIEVEN ! OPGELET !

„Wat een malligheid”, prevelde Munnik, tusschen de tanden „stel je voor, dat een hoogstaand dagblad een advertentie met dit opschrift zou plaatsen”. „Maar juist daarom werd het in geheimschrift opgegeven”, antwoordde de oude Peter, glimlachend. „De tekst”, vervolgde hij, „bracht nieuwe bezwaren mee, wijl hier geen hiaten zijn en het geheel tóch ongerijmd is”. „Welnu, dat heb ik immers al vijfmaal gezegd”, bromde de jonge man. „En vijfmaal te véél. Dus dacht

ik, indien hier geen letters te weinig staan, allicht is er dan een lettertje te veel geplaatst. En volgens die gedachten paste ik mijn eerste proef op de eerste twee woorden toe. En óók op de eerste letters daarvan, want dát leek mij de aangewezen methode”. „En toen?” vroeg Jack, flauw. „Toen kreeg ik tot uitkomst: oor kruiers”. „Om je dood te lachen. Een paar prachtwoorden”. „Ja, nietwaar?” viel de oude Peter hem lachend bij, „dat leek naar niets. En daarom dacht ik, de twee letters, K en D heb ik toch voor de hand, ik moest ze maar eens omruilen”. Hij wees met den vinger naar een plek, geheel onder aan zijn vel papier. Jack Munnik wierp er snel een blik op en voelde zich koud worden. „Door kruiers!” las hij hard op. Dan lachte hij schaterend. Daar zal je wel veel wijzer door geworden zijn. Door kruiers. Een knappe geheimschrift-ontcijferaar bent U, dát moet gezegd worden.” „Vind-je niet? Welnu ik was met die uitkomst zóó erg in mijn schik dat ik er mee voortging. Ik paste dezelfde methode toe op de woorden bij mergissing en verkreeg toen tot resultaat: Mij bergissing”. Nu brulde Jack het uit, met het gevolg dat de meisjes zich voor de vensters der bovenkamer vertoonden. „Waarom heeft die jonge man zoo'n schik, oompje?” vroeg Tilly Borseele. „Dat is een geheimpje tusschen ons tweeën”, antwoordde de oude heer schalks. „Och babbel toch niet met die mannen, Tilly,” zei Leni berispens. „Ze lachen immers maar om onze flauwe meisjesconversatie”.

(Wordt vervolgd)